

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI SZÁLLÁS:
Piaczór 452 szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton délel. Ára évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: négyhasábos sorért először 7 kr., másodszor 6 kr., harmadszor 5 krajczár o. ért. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik. A „nyitólér”-i cikkek sora után 15 kr. előleges beküldése mellett a szerkesztőséghez czimzendők.

KIADÓ-HIVATAL:
Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Kolozsvár, aug. 28-kán 1862.

(D) Közlebből tett intézkedésekben és hírekben előkészületeit látjuk a bekövetkezendő országgyűléseknek. Hogy e részben Erdélylyel mi fog történni, azt nem tudhatjuk, annyit előjelül olvashatunk, hogy Bécsben járt nagy érdemű küldöttsége a szász universitásnak jó szerencse és nagy siker hírével repül haza Sachsenland bércei közé.

Eddigél a „Botschafter” tolmácsolja egy cikében ezen eredményt, a mely cikik úgy állítja fel az erdélyi románokat, mint csak most bevett, tehát újdön új nemzetiséget.

Nem tudjuk, mit fog ezen argumentatoria Puskaru ur mondani, ki a román nemzetiség történelmi multjáról értekezett a minap Brassóban, s ki a „Botschafter” dajkasága alatt csak most kifogott nemzetiségnek oly erős nemességét mutatja fel az általa összegyűjtögetett román nemes genealogiákból, miszerint az ember érezhetőleg érezheti, hogy midőn 1848-ig a nemesség képezte a státust, és ezen nemességben ezerekre ment a román nemesek száma, mégis talán nemcsak Schmerling minister ur korszakában vétetett be a román nemzet a politikai jogok élvezetébe? sőt mi úgy tudjuk, hogy ennek a „Botschafter” szerint most bevett nemzetiségnek nemessége nagy számmal kelt föl mindig a honvédelmi insurrekciókban; úgy emlékszünk, hogy Hunyadi alatt a székelyekkel s magyarokkal vállat vetve becsülettel harczolt szent Imre terén; úgy emlékszünk, hogy ott voltak magyar nemes elődeinkkel a román nemesek is, midőn Havasalföldön Sinan basa ropant táborát szétverék? És úgy tetszik nekünk e szerint, hogy a román nemzetiségnek minden esetre van annyi multja, mely kezességet nyújt, hogy a mint annak nemessége vállat vetve a magyar nemességgel és székelyekkel tudta védeni évezreden át ezt a hazát, úgy most annak felszabadult köznépe a magyar felszabadult köznéppel kiegészítve az addigi nemesség erejét, képes lesz tovább folytatni Erdély alkotmányos életét a nélkül, hogy oly rendszabályok legyenek szükségesei, a minőket a „Botschafter” állít fel, ingerelvén a román elemet, sértő ráfogásokkal; de egyszersmind módokat keresvén, hogyan lehet egy ország képviselőiben érvényt szerezni bizonyos kisdéltszám nemzetiségnek, mely most a politikai színmű hőseül van hivatva.

A „Botschafter” eszméje szerint Erdélyben az 1791-iki XI. törvényezikk szerinti országgyűlés nem lehet, és miért? ha kérdik; azért — feleli a „Botschafter”, — mert ott a magyarok többségben lesznek.

A bécsi lap tehát legalább nyílt kártyával játszik; ő egyenesen kimondja, miszerint oly országgyűlés kell, hol a magyarok és székelyek okvetlenül minoritásban legyenek. Ezt pedig az 1791-iki törvényezikk alapján elérni nem lehet, tehát octroyalni kell egészen új szerkezetű gyűlést az Interessenvertretung alapján.

Összevetve a „Botschafter” fenebbi elméletének nyilvánulását a szász deputatio sikeréről hozott hírekkel, azt lehet combinálnunk, hogy egy Erdélyben összehívandó országgyűlés rendkívényileg fog szerveztetni. A mint azonban csakugyan a bécsi tudósításokból látjuk, ezen szervezés minősége még nincs megállapítva, körül-belől most folynak az e tárgybani munkálatok. Éppen azért csak hagyjuk a hírek, sorában a miket erről hallottunk.

A magyarországi országgyűlés jövője talán kevésbé problematikus; ott az 1848-i törvényes alap, úgy a választó kerületekre, mint a censusra nézve el van ismervé, ott csupán az a baj, hogy az 1848-i azon cikkek is, melyek a szorosabb integritást meghatározták, még revisio alá vannak fentartva; de máskülönbén ő Felségének gróf Forgácshoz intézett egy pár leiratából azt látjuk, hogy a „Donau Ztg.” magyar faló, és dualismus ellen intézett leaderjei, nem éppen az uralkodó szándékait tolmácsolták.

Ő Felsége a minap gróf Forgácshoz intézett kéziratában egy nemzetiségi törvényprojectum kidolgozását hagyta meg, mit királyi propositio gyanánt

terjesztend a jövő országgyűlés elébe. Ebből tehát az látszik, hogy az uralkodó az egyes nemzetiségek érdekeit a törvény, nem octroy útján kívánja kiegyenliteni, és sokkal inkább bizik a magyar törvényhozás érettségében, hogy sem valamely a magyarok minoritását eszközözendő új szerkezetű országgyűlés octroyálásáról gondolkoznék.

Legközelebb pedig aug. 16-ról kelt legfelsőbb kéziratában oly intézkedések tétetnek, melyekben a magyar királyság törvényhozási joga csak újból el van ismervé; ugyan is az igazságügyi, kereskedelmi, büntető törvények reformjára, valamint a csödtörvény megállítására nézve egy jogtudósokból összehívandó értekezlet alapján törvények fognak kidolgoztatni, melyek királyi előterjesztvénykép küldetnek meg az országgyűlésre, hogy rendes uton megállapítván, hozott törvényekké szentesíttessenek.

Habár a megoldatlan államkérdések nehéz malomkökint nyomják ezen fontos kérdéseknek kifejlődését, miután a „forma dat esse rei” elv a törvényhozás körül az európai jogfogalmak szerint még mindig föfeltételnek tekintetik, s az alkotmány conservatiojának egyik főbiztosítékát képezi; mindamellett ezen fenébbemlített leiratokból annyit kivehetünk, hogy a „Donau Zeitung” által legutóbb hirdetett tanok még nem érvényesíttetnek, s Magyarországnak az october 20-ki diplomában elismert autonómiaja — legalább a mennyiben a februári patens által vissza nem vonatott — még szűkebb korlátok közé nem szoríttatik annyira, hogy ha Erdélynek az anyai királysághoz való állása egy nehéz függő kérdést nem képezne, s akadályul nem szolgálna a közös országgyűlés kiegészítésére nézve, remélni lehetne, hogy az uralkodás által elismert tér még mind kiindulási pontul szolgálhatna azon viszonyok vég megállapítására nézve, melyek a birodalom kétemértészi részének az általános alkotmányos formák által új irányban alakult közös ügyei, és megtagadhatlan történelmi autonomikus érdekei közt ma még a lapís offensionist képezik.

Habár a döntő körök és a magyar alkotmányos felfogás közt sokkal nagyobb anomáliákat látunk, hogy sem a sikeres kifejlés közel reményével táplálhatnók magunkat; de oly visszaesés sem mutatkozik még, hogy azok, kik az alkotmányos kifejlődés reményeivel kecsegtetik magukat, végkép elcsúgghessenek. Még talán sok idő, s újabb újabb meggyőződések, s különösen a kölcsönös jó akarat visszaállása szükséges oda, hogy a dolgok stagnatioja újabb lendületet vegyen. Azon nyílt ellenségeskedés, melyet a bécsi lapok háboríthatlanul, s leplezetlenül folytatnak ellenünk, ezen kölcsönös jó akaratot még mind távol kilátásba is helyezik; azonban a politikában parancsoló szükségek vannak, melyek elfojtják a gyűlöletet, s baráti mosolyra vonják az ajkakat, mint a párbajt vívóknál szokás, hogy halálra szánt ellenünkkel a vett vagy osztott sebek után barátságos kezét szorítsunk. Még tehát mosolygathat a „Botschafter” is a minoritássá forcírozott magyarokra, ha egykora provisorium az állam terheit még vagy egy milliárdal neveli.

Ajánlat a vasutra.

A Nagy-Váradról Kolozsváron, Brassón átvonuló vasutra következő ígéretet teszem:

Ha a vasut birtokomat 50, vagy a mi valószínű több ölnyi hosszúságban átszeli, az ingyen földön felül még 100 tenyeres napszám váltásáért ígerek 40 forintot.

Ha ötven ölnél rövidebb részben szeli át birtokomat a vasut, ez esetben az ingyen földön felül 250 tenyeres napszám megváltásáért ígerek 100 forintot o. é. és ezen ígéret beváltására magamat s örökösömet ezennel törvényesen kötelezem. S. Szt. Ivány, aug. 26. 1862.

Szentiványi György.

Gr. Toldalagi felszólítása a vasut ügyében.

Az erdélyi vasut oly sok időközön által függőben levő kérdése meg van oldva, mert legfelsőbb határozmánnyal a tiszai vaspálya folytatása N.-Váradról Kolozsváron át Brassóba a bodzai sorozhoz Oláhország határáig o. cs. k. apostoli Felsége által jóváhagyatott.

Most rajtunk áll, hogy a hosszas elvbeli vita után vállalatunk minél előbb létrejőjön, s még tovább is ne legyünk

megfosztva az ország ereje kifejtésére oly hatalmasan tényező vaspályától.

De hogy szándékunk sikerülhessen, áldozatot kell hoznunk; a munka nagy, eredménye még nagyobb és jötevő hatása elláthatlan; így tehát küzdeni kell s egy ország mit végre nem hajthat!

Első lépést a haza teendi, ha a vasuthoz megkívántató földet, az ország egyik szélétől annak másik végéig honfiai adakozó készségéből, községek s egyes birtokosai önkéntes felajánlásából ingyen oda engedi s így a szabad tér megnyílik a pályához. Hol a kezdet már meg van, ott a példa nagy hatással bír, s kétségünk sem lehet, kevés idő múlva a vasut építéshez oly nagy mennyiségben és minőségben szükséges anyagi járulékok is nagy résztint fedve lehetnek.

Ily feltűnő viszonyok s a vállalat iránti élénk lelkesedés mellett hiányozhatnak-e pénztözegek, kik ennyi bizaváró előnyök által megnyerve, felkarolják a társaság ügyét, s kész pénzeikkel jelentkezzenek az erdélyi országos vasutat voltaképp létrehozni?

A nagy-várad-brassói vasuti bizottmány tehát meglevén győződve a lakosság ez országos pálya iránti részvételéről, teljes bizodalommal folyamodik népének a közjóért buzgó lelkiületéhez, és bátorodik legközelebb a tervelt pályamentében s környékén fekvő falvak községekhez, valamint azok tehetősebb birtokosaihoz intézni felszólításait, hogy a vállalat pártolása tekintetéből, annak gyorsabb s könnyebb létrejövetelehez önkéntes felajánlásaikkal, legyenek azok akár a vasuthoz megkívántató földet illetők, akár egyéb építébeli anyagok u. m. bizonyos összegű kő, téglá, fa, nemű, mész, homok stb. avagy községekint kiállítandó kézi- és szekeres napszám, szabad akaratjokból járuljanak s e végre a társaság nevében a felső hatóság tudta s jóváhagyatával eljáró megbízottjainak ajánlataikat írásban átadni sziveskedjenek.

Hazánk soká volt kénytelen nélkülözni az újabb közlekedésnek e segédeszközét, s kimaradásának mind inkább több kárát vallania; a haza java, népei előmenetele követeli a vasut létrejöttét, — s meglesz, ha az ország és népei egyetértve, kezdtögvá, szilárdul akarják.

Bécs, aug. 11-én 1862.

A n.-várad-brassói vasuti bizottmány üléseiből.

Gr. Toldalagi Ferencz,
bizottmányi elnök.

A gazdaság köréből.

Hogy s miképp lehetne minden gazdának gazdaságából, természet és tenyésztés által előállítani az aranyot és ezüstöt?

Ezen mód avagy feladat a mult időkben ismeretes tárgya volt az erdélyi gazdának; mert ez előtt mikor még nagy forgalomban volt az arany- és ezüstpénz, az erdélyi gazda marháiból, úgy más természetményei után bőven juthatott aboz; akkor vagyonos volt a kis gazda, vagyonos volt a nagy birtokos, nem egy mint mostan a bankó a papirpénz forgása által. A papirpénzzel jelenben is éppen úgy élünk, mint régen az arany- és ezüstpénzekkel; a bankópénznek is meg van értéke, csak nincs a szerencséje; a bankópénzt kisebb helyre eltehetjük, de könnyen ki is adhatjuk. Ennek is kezünk közt kellene maradnia, mint régen az érezipénznek; a bankópénzeknek értéke, becsé, naponta változik, a mint változik a mi sorsunk is; nekünk tehát erdélyi mezeigazdának, mint régen, a mikor természetményeinkből arany- és ezüstpénzt kaptunk, a mostani körülmények között is igyekeznünk kell azon, hogy természetményeinkből továbbra is arany- és ezüstpénzt kapjunk. Jelenben is vannak oly természetmények, melyeket érezipénz fizetnek a különöket; válasszuk meg hát a természetményeket, fordítsunk azokra figyelmünket!

Habár az idők viszontagságai sok javakból kiforgattak, mellőzve a keserűséget, tegyünk s cselekedjünk mind magunk, mind a haza javára! Tanulásunk, igyekeztünk után építsük föl azt, mi el van rombolva; mert másképp elenyészik a kevés is, mi kezünk között van, s lesz a drága hazából miveletlen pusztaság...

Mik legyenek tehát gazdasági foglalatosságainknak legjövendmezőbb ágai, a londoni világ-kiállítás megmutatá mi nekünk. Magyarországnak, érte az erdélyi selymet is, oly gazdasági cikkek ismertetett el, hogy megvizsgálásuk után különből jönnek angol, francia- és olasz kereskedők arany- és ezüstpénzzel azt megvásárolni; most egy pár éve Magyarországon a selyemgubónak fontja 50 kr o. é. fizettetett és jelenleg fontjárt 2 ftr o. é. adnak, így ezen gazdasági cikkek minden gazdának, ki ezt kezeli és kezelteti, legnagyobb jövedelmet eszközölhet. Megfontolva e szerint a természetmény hasznát, becsét s értékét, természet minden gazda magának eperfát, növelje jövedelmét, mert ezzel leginkább növelheti; törekedjék pénzre, vagyonosodásra, a vagyonosodás által mind maga, mind a haza érdekét s becsét neveli. Csakis követnünk kell a multvebb nemzetek példáját, s mi is jobb létre juthatunk.

Ha apáink elmulasztották azt, mit tenni kellett volna, tegyünk mi új vállalkozásokat a jövendmező eszközök előállítására nézve, kezdjük meg az eperfatenyésztést, úgy más több gazdasági foglalatosságokat, melyek által segítettünk magunkon, segítettünk az elszegényedett népen... állítsunk selyemgyárt, czukorgyárt. Magyarország ezen ipargyarak kezelése által fejlődik naponta és vagyonosodik. A pénzforgás

szemléletmást, növekedik, vállalkozók jönnek be külföldről, nagy gazdaságoknál szerződéses melletti cukorgyárt építenek, ösztönzik a népet, hogy természetesen cukorrépat, előlegeznek illően a birtokosoknak több ezreket, gazdagodik a nép ezen gazdasági célszerű foglalkozások után, jó marhákat bízlat a cukorgyárt természetmennyei által visszafizetett törkölyön (prislíngen), ezen kibizlat marhákat eladja jó áron, minden perczen s órában van alkalm, módja pénzt szerezni magának; ily helyen a nép nem tudja mi a szükség a birtokostól elkezdve a legutolsó polgárig, nincs oly időszak, mely időben ne nevelné javait. . .

Hát miért nem tehetjük mi is ezeket Erdélyben, miért nem vergődhetünk jobbra? Azért, mert a régi gazdaság kezelésével nincs haszna a birtokosnak. Ajánlom ezután különösen gazdátársaimnak és még inkább nagyobb birtokosoknak, több vállalkozási tehetségek s képességek által példát mutatni és ösztönt adni a miveltebb és hasznosabb gazdaság kezelésére nézve saját birtokokon, mert csak így szerezhet magának saját tapasztalatot meggyőződése után hasznos és nagyobb jövedelmet a kisebb birtokos is. Így követvén a nagyobb birtokos a különben nagyobb birtokosokat, bizonyára eljut ez ország a miveltebb országok sorába, a jövedelmező üzletek kezelésével, a hová rendeltetésénél fogva kell hogy emelkedjék.

Mi pedig a fölhozott eperfa- és selyemtenyésztést illeti, e cél előmozdítására nézve vannak utasítás végett szolgáló könyvek, pl. Lukács Sándor, Péterfi József, Kunoss Endre, Gúnczi Pál és Simonyi György hazánkfiatit, melyek szólnak az eperfa- és selyemtenyésztésről; a ki fölvilágosítást és utasítást kíván magának szerezni, ezen könyvek segédleme által azt elérheti, szolgáljon ezen gazdasági értekezlet ösztönkép gazdátársaimnak a haza javára, kívánja Buczy Emil.

Fogarasz, aug. 16. 1862

Fogarasz város ügye.

(Folytatása.)

II-ik ülés, július 31-én. Folytatattik kormányzati biztos 8 mtga elnöke alatt a város gyűlése. B. J. szerkesztette jegyzőkönyve megállítván, tudatja elnök 8 mtga, miszerint a f. k. f. k. szék f. hó 23-ról 16,846 sz. alatti távirati rendeleténél fogva, egyfelől jövő szervezésig a városi hatóságnak új választás általi beállítását megengedi, s másfelől 8 mtga részéről intézett további kérdésekre megrendelni méltóztatott, hogy a város azon közigazgatási ügyei, mint szintén a rendőri áthágások, melyek eddig a vidéki tisztség által beállított városi szolgabíró által tárgyalattak, az állandó szervezésig, a beállítandó városi hatóság által kezeltesse, s ennek ebbéli határozatai folyamodás útján egyenesen a felséghez kir. főkörmányszékhez, mint első folyamodási bírósághoz terjesszenek fel: mely kegyelmes rendelet közlése ismételt viharos s hosszosan tartó „éljen” öröm s tetszésfelkiáltásokkal fogadtatott.

K. biztos 8 mtga felbírja a gyűlést, a választó képességi polgárság névsorát átvizsgálja a választás megejtetéseért, a mely állomásokra nem tűzve senkit ki, bizik, hogy olyak fognak választatni, kik a közbizalom kifolyásai.

Románus Janos felkéri elnök 8 mtgát a f. k. f. k. kormányzati rendeletét oláh nyelven is megmagyaráztatni, a mit Onicz János által megtéve, Románus megütöztetését jelenti ki, miszerint oly tartalmú távirati rendeletet bocsátott ki, a mely a visszaállítani rendelt status quo-tól merőben eltér, s egy oly új szerkezettel látja el Fogarasz város hatóságát, a mely mind az 1848 ki, mind pedig 1861 ki álláspontot lényegesen átalakítja, s hosszasan elemezvén éles hangnnyomattal fejezi ki abbéli gyaujutát, hogy a felség királyi főkörmányszék valaki által rosszul volt értesítve. Ezen általános rosszalló zugást előidéztet nyilatkozatra Románus J. még elnök 8 mtga utasítása felolvasását kérve, miután előbb rendre utasított, hogy felsőbb intézkedést bírálat alá venni nincs jogosítva, felolvasatott, mire Románus ur sértő észrevételeket tett.

Az elnök rendreutasítva, a gyűlés egy megvető zugásban tört ki egy oly eljárás ellen, a melynek személyesítője már is igen sokszor megpróbálta a békéltetését e város józan lakóinak. Barabásus is bason szellemben nyilatkozván, megjegyzi: hogy nem foghatni fel, hogy Fogarasz egyezzerre majdnem egy szabad királyi városi kiváltsággal ajándékozott meg, ezen eljárás felett komoly titok lebeg, a mely miatt folyamodást jelent a f. udv. kanczelláriához stb. mely ingerültséget előidéztet hangokért, rendre s nyugalomra, ugy tiszteletre a felsőbb rendeletek iránt utasított s elnök 8 mtga kimondá, hogy a f. k. f. k. szék, ezen hatáskörök csak a leendő végleges szervezésig rubázta át a városi hatóságra, minthogy azt addig is valamely hatóságra kellett volna átruházni, mire Románus J. az összes románok nevében órást jelentve, elnök 8 mtgtól visszautasított, hogy csak saját nevében külön tehető az óvás.

Jakab György és Fülöp Elek fájalmokat nyilvánítták, hogy találkozik 2-3 oly egyén, ki a kormányzati kegyelmes rendeletét, mely jövőnkörül szellemi s anyagi emelkedettségünkről gondoskodik, a vidék különvált érdekeit biztosítja, a közszellem, polgári érzület szabad kifejlődésére utat nyit, megtámadni, bírálat alá vonni képesek; de ha van is pár ily rossz indulatu, kik önző célaiknak tovább is ohajtanak e várost kiszákmányolni, a tulajomó többség s józan gondolkodású polgárság a f. k. f. k. széknek a kegyelmét örömepező szívvel s bálás érzélemmel fogadja; reményét fejezte ki Fülöp Elek, hogy azon ellentérekvű töredék, az általános közakarattal szembe elenyészend, tiltakozik Románus J. és Barabásus J. bejelentett folyamodására nézve, azon eljárás ellen, melylyel annak célzatos felhívással s erőszakkal pártolókat igyekeztek szerezni, a mely végett kéri a folyamodást pártolók neveit följegyeztetni, biztosítván, hogy csak jogosultak s jelenlévők irandják alá; a mi pártoltatva, Románus J. újból elemzésére bocsátott a rendeletnek. Egy hosszasan érthetetlen mindent összezavaró, mellesleg érdekeket árnyaló litania után, miután mindenki tovább ballagatni megunta, elnök 8 mtga többek kérése után figyelemfeszítette Románus J., hogy szólna a tárgyhöz s hagyja az oda nem tartozókat, a mit helyesebb az egész

gyűlés, sérelmét kifakadólág nyilváníttá, hogy a szőlőstől elzáratik, s noha többször figyelmeztetett, hogy állítsa meg igaz, de szőlőn a szőlőn forgó tárgyról, a gyűlésből legfőbb 40 román s itt köpenyeg forgató izraelita, ugy befolyása alatti 3 magyar, kik az octroy városi hivatalt képezék, kíséretében eltávozt.

A polgárság kiűnt többsége visszamaradván, jegyzőkönyvre vétetett későbbi gyanúsítás kikerülése tekintetéből a Románus s elbarátja Barabásusval eltávoztott töredék száma, a mi 43-45-re mehetett, mint szándékos örvül akarván szolgálni, hogy az ellenkezők csekély töredéke számba ne vétethessék, Tóth József indítványára a város közakarattal kimutatandó, a f. k. f. k. széknek kegyes intézkedésére jegyzőkönyvileg hálanyilatkozat fejeztetett ki; minden egyes polgár neve beírása mellett, zajos öröm s lelkes éljen közűl 315 polgár, mint jelenlévő ohajtá magát bejegyeztetni, mely után a gyűlés eloszlott.

III-ik ülés folytatattik aug. 4-én, midőn elnök 8 mtga nyilváníttá, hogy az utó gyűlésben közölt távirati rendelet oda magyarázandó, hogy a választás útján ideiglenesen felállítandó v. hatóságnak, csak a rendőri kibágások tárgyaiban hozott határozatai, egyenesen a f. k. f. k. székhez felterjesztendők, a közigazgatási és törvénykezési ügyekre nézve a város a végleges szervezésig a vidéki tisztség s illetőleg a törvényszék alatt marad, mire Románus és Barabásus a bejelentett folyamodásról e tekintetben lemondanak.

Románus egyéni felfogása után, miután az 1861-beli hivatalos személyzet visszaállítandó, mely ügykezelését német nyelven folytatta, kéri, hogy a visszaállítandó városi hatóság a status quo értelmében, irományait ha már román nem lehetne csupán német nyelven folytassa, a mely általános visszatetsző zugással, piszegetéssel fogadtatva még a német lakosságtól is, elnököt, mint e gyűlés tárgyaiból most nem tartozó elutasított.

Több érdektelen időfolyó, már ismeretes (e város emelkedésének gatlását irányzó) két nagy államférfi (!!) semmiféle gyűlésszabályokat megtartani nem akaró, hosszasan liteanija után, a választás tüzétet ki elnökileg, a mely szoros ellenörködés alatt végbevitette, eredménye következik:

Városi főbíró Tóth József, tisz. tanácsos Hersényi László, jegyző Seres károly, pénztárnok Gyertyánfi István, telekkönyv vezető Enyedi István, szállásmester s fuvarbiztos Kloss Mihály, inok Szilágyi Sámuel, egy helyi tisz. V. képviselő minden nemzetiségből. Hogy a hivatali sorozatban egy román testvér sincs, oka, hogy városi egy sincs képesített egy ide települt inok lett volna; de a közvélemény kitért ellene. (Vége következik.)

N.-Vásárhely, aug. 18-án 1862.

A nálunk működő kolozsvári színtársulatnak folytatódólag játérendje, következőleg folyt le: Kedd jul. 8-dikán „Dalma”, kis közönség előtt. Szerdán jul. 9-én „Libapásztor”, népszimul Felektyl Boérné javára, igen csekély részvét mellett került színre. Jul. 10-én „Lucia” egészen tiszta, jól eljött igen jól adatott, Térey Antonia kedves Lucia volt. Jul. 12-kén Paulayné jutalmát el először adatott „Istenhegyi székely leány” eredeti népszimul Szigligeti. A szép számú közönség a jutalmazandó igen szépen, a darabot meglehetősen hidegséggel fogadta. Vasárnap jul. 13-án „Tékozló”, az esős idő miatt elmaradt s csak másnap hétfőn adathatott elő, közönség közepességgel. Kedd jul. 15-kén „Ernani” egybevágólag s lehető tüzelt került színre. Ily kis közönségre még nem emléksznék. Szerda jul. 16-án „Zöld-ördög” némajáték és „Tiszabúli libácska” Beczkai jutalmát, a kis számú közönséget jól mulattatá. Beczkai a némajátékban sok ügyességet tanusított. Szöllősi Róza, mint Ágnes a Tiszabúli libácskában méltó tetszésbe részesült. Csütörtök jul. 17-én „Völgylilioma”, igen sikerült előadás, Gyulai, Paulai, Paulainé, Szöllősi Róza és Follinsné nagy tetszéssel fogadtattak, különösen az utóbbi, ki hosszas betegsége után ma lépett fel először; közönség közepességgel. Szombat jul. 19-én „8-ik pont és Férj az ajtó előtt” operette, Komáromi jutalmát adtván, nagy számú közönséget csalt a színházba, mindkét darab lelkesülten fogadtattott. Vasárnap jul. 20-án „Domi, az amerikai majom”. A czimuszerepben az ügyes Beczkai jól mulattatá a vasárnapi számszámmal egybegyűlt közönséget. Kedd jul. 22. „Várashedű” operette, és „Ördög Róbert” 4-ik felvonása csekély közönséget vonva a színházba. Az operetteben Follinsné, Szöllősi Piroka és Follins kedvel és humorral működtek. Szerdán jul. 23. „Don Juan” bohózat, Rajz jutalmát, a kedvelten időjárás miatt nem kerülhetvén színre, másnapra halasztottat, az idő azonban ekkor sem léven kedvező, így csak pénteken kerülhetett az színre, miben azonban kevés volt a közönség, mert a színház minden részében kongott az ürességtől, annál inkább meglett az másnapon; Szombat jul. 26-án adatván Pajor Anna jutalmát „Norma”, melyben Gazdag Ambrus erős hangú fiatal tenorista lépett fel, Sever szerepében. A közönség tán tulságos lovagiasággal fogadta e fiatal kezdőt, elárasztván őt virágokkal a szótleszertelmében. Vegye tehát ezt Gazdag ur inkább bátorításnak, mint elismerésnek, mert hogy a sokat jelentő deszkákön megállhasson, még igen-igen sokat kell tanulnia. Vasárnap jul. 27-én „Egy a mi néptáncból”, a czimuszerepben Bokor rendkívül tetszett, Komáromi mint győztes segéd hangy játékaért és szerep nem tudásáért megróvást érdemel, még pedig annyival inkább, mert ily hibát nem igen vettünk e társaságnál észre. Közönség szép számmal. Kedd jul. 29. „Egy gyűrű”, vigjáték Birepfeistől, összevágó, kerekded előadás, melyben különösen kiűntek: Paulai, Paulainé, Szöllősi Róza s különösen Komáromi, ki XV-ik Lajost igen híven személyesíté. A darab, a kis számú közönség által tetszéssel lön fogadva. Szerdán jul. 30-án „Sevillai borbély” 1-8 felvonása és Bunkó Vince zenetársaságának működése. A kis számmal egybegyűlt közönség meglehetősen tetszéssel fogadta Bunkókék játékát. Csüt. jul. 31-én „Az idegesek” új vigjáték Sardontól rendkívül tetszésben részesült. Gyulai (Marteau) e szerepét a legjobbak közé számíthatni. Nem hisztek, hogy akadjan magyar színész, ki e szereppel több

batást tudna előidézni, mint Gyalai ur. Közönség csekély számmal. Szombat aug. 2-án Térey Antonia jutalmát „Ilka” magyar opera adatott. Mind az opera, de különösen a jutalmazandó nagy tetszést arattak. A virágokat mosó kosarakkal hordták a színházhoz. Térey nagy kegyben áll az itteni közönség előtt. Vasárnap aug. 3-án „Lumpáci Vagabundus” sorsjátékkal összekötve, nagy közönséget csalt be, különösen a karzatra. Kedd aug. 5-én „Troubadour” igen tiszta házmellett kiűnt tetszést vívott ki magának. Tóthfasi szépen csengő baryton hangjával közfigyelmet gerjesztett. Szerdán aug. 6-án Boér jutalmát „Az utolsó levél” Sardounak itt még nem adatott jeles vigjátéka nagy praecisioval adatott. Komáromi (Block Prosper) Gyulai (Vanhoove Titus), Martha (Szöllősi Róza) Susanne (Follinsné) Thirion (Boér) Bastonier (Albisi), Pál (Paulai), igen szépen működtek. Sardounak e vigjátéka leginkább tetszett. Közönség kevés. 7-én „Szerelem és örökség” és a „Kardalnok”, egészen tiszta házmellett adatott. 9-én „Károly ur bogara” Szamártej” és kettős magyar tánc Szöllősi Piroka javára szép közönséget vonva a színházba, mit leginkább a táncnak tulajdoníthatunk. 10-én „Czigány” meglehetősen számú közönség előtt tetszéssel adatott. 12-én „Narejsu” tiszta házm. 13-án „Nem tűröm a házánál” vigj. 3 felv. Lendvától Albisiné javára, mint halottunk, a napi költéséget sem hozta be. 15-én „Csikós” tiszta házm előtt került színre. Komáromi e czimuszerepben igen szépen adta. Rajz (Astolf) kritikán alóli játéka, miután a legdrámaibb játékok bohókodásával tükre tevé, megróvást érdemel. 16-án „Martha” Kaldi karmester javára. Dálnoki Béni, mint ujonnan szerződött tenorista Lyonel szerepében igen sikerülten működött. Hangja nem bír ugyan különös erővel, de magas, kellemes és szívhez szóló — előadása csinos; lyrai tenoristának jó szerzemény. A szép számú közönség igen jól fogadta. Vasárnap 17-én „Liliumfi”, igen jól mulattatá a kis számmal egybegyűlt közönséget.

Mint halljuk, néhány fő ur ismét egy új színházat tervez, mely a piac közepén lenne építendő? Ez igen szép és nemes eszme; de szerintünk jelenleg első teendőjök lenne e jeles társaságot, mely nekünk rövid ittléte alatt oly sok valódi élvezetet nyújtott, felkarolni s a körülményekhez képest pártolni. Valóban megfoghatlan előttünk, miként képes az igazgató e sok költséggel járó társaságot a folytonos tiszta házak daczára fentartani, még pedig oly rend-és pontossággal, minővel itt eddig még egy színtársaság sem működött? D. K.

— A fenebbi értesítést, egy más kézből jött levél következő tudósításával egészítjük ki:

Kedd aug. 19-kén Follins János igazgató jutalmátékaul a „Zsidó hölgy” opera 4 felvonásban; clauyira tiszta színház, hogy az igazgatónak költségei sem fedeztetek, minek okát csak abban lehetett keresni, hogy ugyan-ezen opera már egyszer adatott, s a közönség örömeit meg a drámákba, mint az operákba; különben az előadás kielégítő volt, különösen Pajor Anna a czimuszerepben gyönyörűen énekel, s róla bátran elmerjük mondani, hogy Ellingernének méltó vetélytársnője. — Szerdán aug. 20-án néhai Hauchard József, mint az Elba sziget alapítója emlékére emelendő szoborra „Bánk Bán” dráma volt kibírdetve, de az esős idő miatt más napra csúttörtökre halasztottat; igen szép közönség gyűlt egybe. A mi az előadást illeti, ezt elég sikerülten lehet mondani. Pauli (Bánk Bán) a feltékenységet még igen is nagy szenvedélylyel fejezte ki, s egészbe véve is jól játszott, de hangja nem bír ezen szerepre elég férfiasággal. Gyulai (Biberák) az alkalmossal is fényes tehetségeinek kitűnő jeleit adta, s ha az ember ezen szerepben Tóth Józsefet nem látta, a legjobb Biberáknak mondaná őt. Komáromi (Peturbán) ezen tehetséghez mért szerepet tökéletesen betöltötte. Rajz (Otto) igazolta mai játékaul is, hogy a szerelmes szerepek bizony nem neki való. Follinsné (Melinda) elég jól betöltötte szerepét, de azt hiszszük, hogy a tehetségű Szöllősi Róza is hasonló művészeti felfogással adhatta volna ezen hozzá inkább találó szerepet. Paulainé (Gertrud) szintén elég daczczal játszotta el szerepét.

Nunc venio ad fortissimum virum. . . Szombat aug. 23-kán Szöllősi Róza jutalmátékaul „Róza királyné” dráma 4 felvonásban Hegedűs Lajostól. Mihelyt a függöny felgördült s a bájos Szöllősi Róza kilépett, a szépen össze-gyűlt közönség hosszasan tapsokba és lelkes éljenzésekbe tört ki; a színpadra szalagokkal díszített virágzáró hullott, míg ezalatt a közönség közé alkalmi versek szórattak szét, melyben fiatal tehetségű színésznőnknek eddig bemutatott nevezetesebb szerepei elősorolók, a melynek egyik diszpódnát koszoruba foglalva fehér galamb vitte meg a jutalmazandónak; ugy hogy hasonló lelkesedéssel az itteni közönség a színpadon már régóta senkit sem fogadott.

A mi az előadást illeti, az elég kerekded volt, de különösen Szöllősi Róza (Klára) jeles játékának lehet közönszűni, hogy a különben oly hosszú darab nem vált unalmassá, s valóban fiatal színésznőnk kitűnő tehetségei igen szép reményekre jogosítanak. Paulainé (Aranyvári grófné) és Boérné (Pávai grófné) szintén elég jól játszottak, s Bokorné is a vén leány szerepében nagy tetszésben részesült. Gyulai (Fenck) művészi játéka által nagy élvezetet nyújtott a közönségnek. Rajzról (Andor) egyebet nem írhatunk, hogy ezen neki nem való szerelmes szerepben tűrhető volt.

Vége emelte az előadás érdekét az, hogy a tánczokról a két magyar hazában híres Szöllősi nővérek édes atyja az ősz tánczművész Szöllősi Lajos vezérelte a darabban előforduló néptánczot. X. W.

Magyar-Lápos, aug. 10. 1862.

Rövid felelet Cába Lőrincz m.-láposi g. e. lelkész urnak, a „Kolozsvári Közöny” 69-dik sz. május 4. 1862. 276 és 277-dik hasábjain megjelent cikkére.

A gazdasági pályát ritkán enged tollal kezemből kirándulhatom az irodalom kedvelt mezéjére, de valahányszor ezt tehetem, csak is polgártársaim boldogításával szoros kapcsolatban álló legszentebb igazság érdekében szoktam tenni; ezt igazolja e lapok 29-dik számában megjelent s Cába ur boncztolla alá került, „adakozásra felhívás a magyar-láposi ev. ref. iskola részére” című cikkem is.

Az emberek vagy szerencsés, vagy szerencsétlen természetűek; am azok az igazságot, bár ki írta, szeretik; ezek, ha azt valaki írta, ki nem állhatják.

És már ha Cába ur ezen czikkéről ellebbentjük a pseudo liberalizmust s megszelleltetjük az igazság napfényét, kiderül, hogy ez csak is egy szerencsétlen természetű folyócsa, mely azért íratott, hogy azt a más egy valaki írta; miből aztán a t. olvasó közönség csak hamar állapítja, hogy a testvéricség eszergettyűjével harangozó Cába ur kebelében, félre verik a harangot; mert ugyanis azt állítja Cába ur, hogy a magyar-láposi román új iskoláról tényállást nem derítettük fel a maga valódiságában, következésképp több állításaink ferdek, mert:

a) Ezen iskolából a magyar nyelv tanítása nincs kizárva.

b) A vallás tanítása minden hitfelekezetűeknek még a zsidóknál is, az illető lelkesekre van bízva.

c) Nemcsak a román, hanem az egész vidék lakóinak szellemi emelkedése végett építetett és

d) M. Lăpos községe által éppen a fizetni szokott 105 forint összegből a prot. magyarok csak 60 forintot fizettek évenként ezen iskola számára; és

e) a magyarok rossz testvérek.

a) Az elsőre: való az, hogy a magyar nyelv tanítása ezen iskolából jegyzőkönyvileg nincs kizárva, de hát ez azt teszi-e: ergo tanítatik is; a mongol-, tatár- és szanszkrit nyelv sincs kizárva, ergo tanítatnak-e ezek is?

A ki negatívakkal erősít garaboncsás diákféle köpenybe burkolózva, álsofismákra fektetett logikai combinatioiból ily ergo-kat húz ki, az a critica tüskés terén csak is fűzbábort arat.

Ugyan kérdem, van-e alkalom nyitva ezen iskolában a magyar nyelv testvéries felöllesztésére, s rendes tanár általi tanítására?

Ezen ön által nevezett főtanodában egyetlen Rótár nevű tanító van, ő képezi egyes egyedül az egész tanárkart, méltányoljuk vasszorgalmát, de egyetlen ember képezhet-e tanárkart, s varázsolhat-e át főtanodává egy nagy kongó épületet? Ő sem tud egy beütött is magyarul, taníthatja-e hát a magyar nyelvet? sőt — mint ön írja — magyar tanító felvétele az iskolai alaptörvényben ki van zárva, tanítatik-e és ki által tanítatik itt tehát a magyar nyelv? ki írta meg hát igazán az igazat? bonjour monsieur, vous avez un garcon d'esprit; mi megvalljuk, hogy az ily hírlap iratot a félrevezetés non plus utrájának tekintjük.

Vagy tán ön akarán magát az irodalmi világnak, mint magyar-láposi főtanodai magyar nyelv tanár 350 ft. o. é. évenkénti tandíj mellett bemutatni, üdvözljük ez óriás mezenyületét; de fontolja meg: quid valeant humeri, csak azért, hogy valaki tördeli a szép hangzatu magyar nyelvet, még nem léphet fel a nyelvtudósok parnassusára, mert egy főtanodai tanszék elfoglalására nem elég a praeparandia, arra kiképzett, az idő lelkével s korazellemmel haladó vasszorgalmu lelkiismeretes egyén kívánatik. Ezen jeles és nemes tulajdonok pedig önben csak is a fontolgató vénkorban fognak kifejlődhetni.

Egy vasszorgalmu lelkiismeretes tanár növendékei között csudadolgokat művel, midőn a hanyag köz megróvást érdemel.

Mi az oka, hogy ezen iskola román növendékei 2—3 év alatt jól beszélnek némétül, de egyetlen tanuló gyerek sem szólalt meg még soha magyarul? Azért, mert amaz Rótár, ezt Cába ur tanítja.

A combinatók zárpontján ki jön tehát az, mit hírlapi czikkünkben írtunk, hogy e vidék magyar és román összes népessége által közös erő és közös költségen M. Lăposon, főképp magyar református község kebelében épült emeletes iskolából a magyar nyelv tanítása ki van zárva.

De éppen így van a dolog a prot. vallás tanításával is, ugyan is:

b) Cába ur úgy nyilatkozik, hogy a vallás tanítása az illető lelkesekre van bízva s azt akarja megmutatni, hogy a protestans vallás tanítása ezen iskolából nincs kizárva.

Itt Cába ur újra a vaklámpabordó blúnéba esett, mert logikája fonalszálán egy negatív affirmatioval emelkedik fel ismét az igazság hirdetésére.

A zenda vesta s korán tanítása sincs kizárva ezen iskolából, de hát tanítatik-e azért valamelyik? Éppen így állunk a protestans vallás ki nem zárásával is.

Sőt méltánytalanabbul, mert midőn ezen vallás tanítója a helybeli prot. lelkes ajánlatot, sem tandíj mellett, sem a nélkül fel nem vétetett, és midőn korhadat falu s rombadúlással fenyegető iskolánk biányában az aránylag általunk is épített emeletes új iskola tőrszobáiból kértünk egy párt fi- és leánygyerekeink számára, minden ok nélkül egyszerűen visszautasították; ezt igazolja a dec. 3. 1860. 2088. sz. kelt g. e. e. előjáróság, jelenleg is kezeink közt levő tagadó válasza.

Hogyan állíthatja hát ön kérdéses czikkében azt, hogy a prot. vallás tanítása nincs kizárva a magyar-láposi u. n. vidéki tanodából.

Mi czikkünket komoly megfontolás után az igazság tollával írtuk, éppen azért jelen feleletünkben tapasztalati tényekkel igazoltunk állításunkat; tehát a t. olvasó közönségnek újabb is nyilvánítjuk, hogy a tények, mindenekfelett pedig a nemzeti egoizmus palástjával burkolt eme tagadó válasz az igazolják, hogy a prot. vallás tanítása ezen iskolából ki van zárva.

Felkérjük hát t. Cába urat, hogy ha ezután is polemizálni akar, fejében hideg ész, lelkében meleg igazság s tollában részrehajlatlanság legyen; vagy ha ez igen terhes feladat lenne, bizza az ily dolgok megírását más természetű írókra, másképp nem fogunk az irodalmi téren többé sem talákozni, sem egy kalamáriába mártani.

c) Azt állítja Cába ur, hogy ezen iskola nemcsak a román, hanem az egész vidék lakóinak szellemi emelkedése végett építetett.

Nem tagadjuk, hogy ezen iskola építése kezdetén ily hit és remény melegeit keblünknek nekünk is. Mi ezen iskoláról, mint vidéki főtanodáról, másképp nem is gondolkodtunk, mint olyanról, mely e vidék összes népei civilizációjának valódi emeltetője lesz, és azt hittük, hogy hazánk ezen vadregényes ausoniája kevés idő alatt a tudomány és művészet Hellása lesz. Azt hittük, hogy ezen iskola tanástermében hön ragadjuk meg egymás jobbait, forró kezét szorítva közös erővel műveljük ki a tudományok lehet minden ágait, különösen azokat, melyek természetlen sziklabérceink jövedelmező tételét igénybe veszik. Azt hittük, hogy a geologia és ásványi tudományok erővel feszítjük ki a mesés aranyat Czirlestünk granit falából, és az oeconomia lapos vasával egyesített erővel irtjuk ki a lichen tetejéről s töltenünk bele piros bojtu trifoliumot stb.

De mily nagy lett önszalódásunk, midőn az ezen építkezést vezető volt járási főnök ezen iskolát német katholicá főkiskolának, ennek távozta után román testvéreink vidéki román főtanodának keresztelték, s a magyar nyelvet és protestans vallást abból annyira kizárták, hogy magyar gyerekeink nevelése végett egyetlen tanszoba átengedését is megtagadták.

Ezekből hittünk tehát az, hogy ezen iskola, ha a román nemzet emelkedésére hatálylyal birt is, de a vidék összes népességének, jelesen pedig a magyar nemzet civilizációjának emeltetője éppen nem lehetett s nem is lett.

(Vége következik.)

KÜLÖNFELEK.

— Miat halljuk, a színházi választmány Mühlendorf manheimi építészessel tett szerződése úgy hangzik, hogy most egyelőre csak is a színpad fog megújítani, a nézőhely ugy marad; a tervet M. ur october végéig köteles lekteleni, miért 2000 tallért fog huzni ezüst huszasokban, s ha ő fogja az építkezést végrehajtani, 50,000 frtot fizetünk neki, szintén ezüst pénzben; végre kiköté, hogy mindent Manheimban készíttessék. (K—k.)

— Figyelmeztetés. A m.-vásárhelyi gyümölcs-, kertvéstemény-, gabona-, szőlő-, bor-, fűmagvak-, kézműipar és gazdasági eszközök idei kiállításukra rendező választmányunk mai napon tartott gyűlésében hozott határozata folytán kőzhírre tettük, hogy az itt rendezendő kiállítás 1862. oct. 17. 18. és 19. dik napjain fog megtartatni. Melyek mentől észleztübben leendő előállításai eszközökre közremunkálói, a helybeli és vidéki birtokosok, iparosok, ügybarátok és kézművesek, a szükséges részletek felszólítás kiküldetésig is, ezennel felkérjük. M.-Vásárhelyt, aug. 25.

Lokodi János,

választmányi jegyző.

— A román lapok nagy magasztalással szólnak a brassói műkiállítás Mibály vajda egy arczképéről, a „Concordia” pedig elragadtatva kiált fel, hogy az itteni románok az ipar minden ágában bármely hazabeli nemzetiséggel versengenek. Igaz, hogy ha a „Concordia” csak Erdélyt érti, itt általában az ipar alantocská áll, hanem mégis szeretnénk látni egy országos versenykiállítást, hogy láthatnók vajjon mennyi részben lenne a „Concordia” igazolva; oda érve, hogy a kiállított czikkok alapfogalata, teljes előállítás, sőt még anyagja is az illető nemzetiség által kizárólag állítások elé. A mi már Mibály vajda említett arczképét illeti, azon kép nem az európai ismert művésztől van előállítva, nem is román festész festette. Hanem ismert jeles esettű magyar festésznök Vastag György állítá elé, még pedig nagy stíussal és következőleg: A fejét, főveget, arcot és csizmákat, valamint a kezét vászonra olajjal egészen kifészté, az öltözködést pedig valamint a bátéri tájképet csak alaprajzban tette vászonra, melyet az illető román kisasszonyok a rajz nyomán a szépművészeti szabályok szerint csinosan kivartak. A palástot varrtak veres selyemből, a mentét kék, a nadrágot fehér zsenilienből, a kép derekára alkalmazott csinos övet egy iteni gombkötő állítá ki. A fővegen, mely szintén festve van, egy természetes toll van felvarrva. Tehát ilyen a kép: varrott öltözködés és háttér, festett arcz, kéz, láb és stíveg a tollan kívül.

— gy. Hogy valószínűs ragályos betegséggé vált a kincskeresés, bizonyítja azon korunk szellemével éppen nem egyező eset, hogy számtalan helyt a többek közt Zilahon a szomszéd Sz.-Somlyótól példát véve, néhány szerencsétlen ember, kik a legvakmerőbben terjesztik a nép közt alapítványokat, miszerint ők látnak volna a kincseket fellobbanni, tehát ezen szerencsétlen babonás emberek a zilahi ugynevezett „Hegyes dombot” turkálják hetek óta, felhagyva napi élelmük keresésével, gondatlanul elhagyva házaikat, apró gyermekeiket a nélkül, hogy a kincseknek legkisebb nyomára jöttek volna.

— gy. Zilahi Károly tízes tollu fiatal írónk még e hó folytán Nizzába utazik ronsolt egészsége helyre állítása végett. Sikert kívánunk!

— A „Débats”-ban Weiss J. J. ur rólunk is megemlékezik, és Debrauz röpiratát „Solution de la crise hongroise” ismertetve: „Mi kétkelünk, írja, hogy a jelen pillanatban e rendszabályok oly batással lesznek, mint azt Debrauz képzeli. De még inkább kétkelünk azon, hogy Magyarország a Habsburgokkal vagy Ausztriával szakítani akar. Két dolog van, a mit a magyarok nem tudnak megtenni. Ez, hogy a királynak gyorsan engedjenek, vagy vele szemben visszavonhatlan szigorú tanúsítsanak. És éppen ezért a magyar a legpolitikusabb nép a continensen, dacára azon muló ingadozásoknak, melybe őket majd lovagias szellemük, majd subtilis alkotmányos érzelmük ejti.”

POLITIKAI HIREK.

FRANCZIAORSZÁG. Páris, aug. 22. Itt általános a hiedelem, hogy a francia helyőrség nem fogja Garibaldit Rómába várni, hanem mielőtt Calabria földre lép, azonnal egy francia hadtest fogja a nápolyi tartományokat megszállani. A középtengeri hajóhad már visszaparancsoltatott Toulonba, hogy készen álljon, 20,000 francia katonának Nápolyba szállítására. Szükség esetében a Mexikoba szánt csapaterősítések is Olaszországba küldetnek.

A hivatalos és félhivatalos sajtó, alkalmasint felsőbb helyről adott jelszóra, a francia nemzet egy tulérékeny

oldalának érintése, a nemzeti becsület emlegetése által igyekszik hatni a közvéleményre a római status quo érdekében. A „Constitutionnel” szerint, midőn Franciaország zászlója egy Napoleon uralkodása alatt lobog, nem vonul az vissza semmi fenyegetés elől, s a mit védelmez, meg van az védve. Ha Garibaldi oktan tettekre engedi magát ragadtatni, a büntetés bizonyosan utóleri; a szent atya pedig biztonságban érezheti magát a francia vállalkból alkotott sorfalak megett. De azon balgákat, kik az Olaszországot felszabadító zászló elől ki nem térnek, eltiporni szomorú kötelesség.

A „La France” ismétli azon állítását, hogy Franciaország becsülete követeli, hogy Rómában követett eddigi politikájához hű maradjon s a pápa világi hatalmát fenntartsa.

Ezek ellenében az „Opinion Nat.” így okoskodik: „Most elég 20,000 ember arra, hogy a rómaiak jogait megsértstük és a pápai kormányt rájuk erőszakoljuk. Mihiely Garibaldi a tenger-szoroson keresztül megy, akkor legfeljebb hat hét múlva, 150,000 ember sem lesz elég arra, hogy Turint, Milanot, Genuat, Bolognát, Flerenczet, Nápolyt és Palermot féken tarthassuk. Erre jutottunk, vagyis helyesebben szólva, ide kényszerítettek bennünket az események. Ha legitimisták vagy clericalisták volnánk, tapsolnunk kellene örömtümben. Egy politikát, vagy kettőt követünk Rómában? Vagy talán egyet sem? Mire való a „Moniteur”, ha a közönséget bizonytalanságban hagyja oly két politika között, melyek egymástól alapjukban különböznek. E kérdés, úgy hisszük, kissé minket is érdekel.”

A „Temps” így ír: „Ha mi nem volnánk Rómában, akkor Garibaldi vállalatának semmi értelme sem volna. A mi politikánk jelenleg körben forog; mert míg mi Rómában vagyunk, ezt mindig invasio fenyegeti, s míg Róma invasio-tól tarthat, addig nekünk Rómában kell maradnunk. Hát nincs itt menekvés? Mi elhagyjuk Rómát, akár azt engedjük meg egyelőre, hogy az olasz hadsereg velünk közös helyőrséget képezzen, vagy pedig határozottan és véglegesen kitűzzük azon időpontot, midőn Rómából kivonulunk, felszólítván a pápai kormányt, hogy e határidőre az olasz kormányval egyezzen ki. Mi tartóztat bennünket vissza, e segédeszközök valamelyikébe folyamodnunk? Talán az, hogy Garibaldinak előbb be kell bizonyítanunk, hogy erősebbek vagyunk nála? Senki sem kételkedik azon, és azon elégtétel, hogy ezt megmutattunk, aligha ellensúlyozná azon szerencsétlenséget, mely ezen összeütközésből szükségképp származnék Olaszországra, melynek megalapításán mi is közreműködtünk.”

OLASZORSZÁG. Turin, aug. 26. Garibaldi néhány tisztje kíséretében Cataneában egy angol hajóra szállott s Calabriában kötött ki. A hivatalos lap jelenti, hogy Garibaldi a cataneai kikötőben két gőzhajót kerített hatalmába.

A „Temps” turini levelezője szerint a kormánypárti sajtó s a hivatalos sürgönyök valótlán szíben mutatják fel a siciliái állapotot. Ő ellenb azt hiszi, hogy biztos közlések alapján irhatja a következőket: Egész Sicilia Garibaldit; a nemesség, a polgárság és a nép. Egy éppen a táborból érkező egyéniség előadása szerint, az önkényesek számát nem igen lehet biztosan meghatározni, mert több hadoszlopra vannak felosztva. Alkalmasint lehetnek 15,000-en, de semmi esetre sem kevesebben 8,000-nél. Mindentitt, a hol átvonulnak, megrójják a községeket élemezstük végett. A papság eléjükbe megy s megálítja zászlóikat. A hivatalnokok több vonzalmat tanúsítanak Garibaldi, mint hűséget a kormány iránt. Midőn a cefalui alprefect tudtára adta a castellonuoivi polgármesternek, hogy a kormány nem fogja az önkényesek által kiadott utalványokat elismerni; ez azt felelte vissza, hogy ő ezen figyelmeztetés dacára, folytatni fogja az élelmi kellekék szállítását az önkényesek utalványaira, mert meg van győződve, hogy Castelnovo községe, mely jövedelmei felett tetszése szerint rendelkezhetik, be fogja azokat váltani; vagy ha nem, ő maga a polgármester fedezendi saját erszényéből a szükséges összeget. És e példa teljességgel nem egyetlen.

Egy turini, aug. 23-iki távsürgöny valótlannak állítja azon hírt, hogy a catanzaroi és cosenzai prefetek beadták volna lemondásaikat. Ugy az sem igaz, hogy Calabriában Corte, Bruzzese és Nullo ezredesek vezénylete alatt három önkényes hadoszlop nyomulna elé. A Calabriából érkezett hírek megnyugtatók. Lamarmora erőyes rendszabályokat alkalmazott. Ricotti megszálította Acirealét, Mella tábornok pedig Misterbiancot. Nem igaz, hogy Garibaldi Cataniában kormányt nevezett ki. A Messina és Catania közti közlekedés helyre van állítva.

Garibaldi, Stuart Péter angol nemeshez következő tartalmu levelet intézett: „Kedves barátom Stuart! Róma érdekében 20,000 font sterling kölcsönre van szükségem. Itt küldöm a részvényeket. Én Angolországban kötöm meg e kölcsönt, mivel Olaszország jelen helyzetében e mütét a kellő titokban meg nem történhetik. Azonban nem sokára másik kölcsön követendi ezt Olaszországban. Hiszem, hogy Angolorzági barátaim segíteni fognak ebben, s mindennek fölött önben bízom. Örökök az ön. Garibaldi.”

Stuart ur kinyilatkoztatja, hogy ő maga örömet ir alá 1000 fontot, s mások aláírásait is elfogadja.

Az „Unita Ital.” közli Garibaldinak a francia néphez intézett felhívását, mely Párisban és a vidéken több ezer példányban el van terjedve főleg a tanulók és munkások között. Az idézett lap kibegyta a felhívásból a Napoleon császárt sértő kifejezéseket, minek következtében a felhívás ilyenformán hangzik: „Olaszország ellensége azon ember, a ki Franciaországot.... Midőn Róma felé menendünk, ez lesz jelkiállításunk: Eljön a francia nép! Ti köztetek és mi köztünk nem lehet helye a harcznak. Az olaszok nem fogják szuronyaikat a francziák ellen szegezni, s ezek se tehetik az olaszok ellen. Testvérek vagyunk; s azért vetjük magunkat karjaitok közé, mert egyesülve kell a közös szabadság ellenét megsemmisítenünk. Így akarja Olaszország hálás tartozását nemeselekk testvéreinek a francia nemzetnek leróni.”

OROSZORSZÁG. V a r s ó, aug. 26. A nagyherceg Rjoneza és Ryll halálós ítéleteit megerősítette s az elítéltek ma bitófán kivégeztettek.

Jarosinski végnapjairól és óráiról ezeket írják: Midőn

a merényt elkövette, a revolveren kívül még törrel is fel volt fegyverkezve, s a lengyelekhez intézett nyilatkozat volt nála, melynek ezek végső sorai: „Igy cselekedjél nép, mind egyikkel, öld meg, verd agyon mind azon semmire kellőket, és el fogsz cseledni jutni. Én elbocsúzom tőletek lengyel testvérek; én nem sokáig fogok élni, más világba költözöm, hol Istentől, ki ezen tettet sugallt nekem, jobb sort esdeklek Lengyelországra.” A jegyzőkönyvet szilárd kézzel írta alá Jarosinszky, elismeri végső sorában, hogy nem kényszerítették őt erőszakos bánással vallomásra, mint némely lapok híresztelték, és hogy csupán hazaszeretettől lett (mások által rábeszélve) Konstantin nagyhercegre, de titkos társasághoz nem tartozott soha, és semmiféle polgári bünt nem követt el. Kivégeztetésén a várban néhány ezere voltak jelen, s legnagyobb részt rokonszenvet tanúsítottak a kivégzett ifjú iránt, névszerint a nők zokogó sirásukkal. A közönséget több felállított ezere tartotta távol, s csupán a lelkiatya kísérté az elítéltet a vesztőhelyre. Azon körülmény, hogy Jarosinszky azért nem lőtt a nagyhercegre megérkezésakor, mert viselője neje is melléje tilt a kocsiba, és hogy csak azon büntetésit nevezte meg, a kiskról bizonyosan tudta a vallatás folyamából, hogy odább állottak, mind az oroszoknál, mind a lengyeleknél rokonszenvet ébresztett iránta.

TÖRÖKORSZÁG. A montenegrói harcztérrel írják a „Patrie”-nak, hogy Miklós herceg elfogadta Omer basa ultimátumát, mely a következő öt pontból áll: 1) Vassovics lakosainak többé ne segítsenek a montenegróiak. 2) Vonuljanak vissza Kernicza és Szelsa falukból. 3) A nem rendes katonák hadifoglyok adassanak ki. 4) Tartsák magukat vissza Hercegovina minden anyagi és erkölcsi segélyezésétől. 5) Ne tegyenek ezután semmi támadást.

Cetinjében e miatt rendkívül nagy az izgatottság. Mirko vajda a hadsereg nevében tiltakozik s élethalál harcot sürget. Ez lehet oka a herceg élete ellen kísérelt merénynak is.

SZERBIA. Belgrád, aug. 22. A „M. Sajtó”-nak írják: A törökkel viszálynak békével végződése lehetetlen. Szerbia folytonosan fegyverkezik, épp úgy, mint a porta, s pedig annyira, hogy a mostani állapotot inkább háború utáni fegyverszünetnek lehetne tekinteni, mint békés alkudozások idejének. Szerbia nem állhat el követeléseitől, és helyzete is ezt parancsolja, ugyasintén meg nem érdemelt megsértése s becstelése is. A porta pedig konokul visszautasít minden alkalmat a kibékülhetésre, s oly ajánlatokat tesz, a melyek itten el nem fogadhatók. Ennélfogva Szerbia követelése s a porta készsége közt, megadni Szerbiának az elégtételt s a kívánt garantákat, oly különbség, oly távolság, hogy e kettő egymással össze nem férhet. Az európai államok mostani helyzete éppén nem olyan, hogy nagyon szívrokre vegyék a Szerbia s a porta közti viszályt s azt casus belli-nek tekintsék. Szerbia azért utoljára is magára fog hagyatni, hogy végezzen a portával; s ennek következménye pedig a háború. Hogy a porta nagy mérvben készülődik, egy pár új adattal szolgálhatok: Aug. 13—17-ig Nis várába 1800 török zuáv érkezett, s pedig e zuávok ázsiai néptörzs, s jurukoknak neveztetnek; kis termelt, bajsos és szakállas emberek, veres, széles bugyogókban, s fejkön zöld sálakkal. Ezek Widdinből jöttek Nisre, Vidinbe pedig gözűsöknél szállítottak. Hírszerint még több ezer ily katonaság érkezend a szerb határra. Boszniában a vezér megparancsolta, hogy két katonai ut készítsessék; az egyik Szarajevótól Tuzlán keresztül Beline vidékére, a másik pedig szinte Szarajevótól Nova Kaszaba vidékére vezetend keresztül Lyuboviáig. Innen Szerbia határán Szreb-

niezával fog összekapcsolatni, és Zvornik várig meghosszabbítani. Belgrád, Szrebnieza, Zvornik most is állomáshelyei Boszniában az ottan összecsoportosított török katonaságak. Ha ehhez hozzáadom, hogy a törökök a dunai gőzhajótársulattól 30 vontatóhajót kívántak katonaságuk szállítására Csernától Vidinig, akkor a készülődések nagy terjedelme világossá válik; ily egyszerű készülődések pedig éppén nem azért tétetnek, mintha kilátás volna a béke fenntartására.

Az „A. A. Ztg.” szerint a fejedelem sept. 20-ra nagy szkupstinát szándékszik összehívni, még pedig ez uttal nem Kragujevatzba, hanem a Belgrádtól félmeírdnyire fekvő Topsiszerbe. Reméli, hogy azon napig a felizgult kedélyeket féken tarthatja. E rendkívüli lépés iudoka az, hogy a fejedelem nem akarja egyedül magára venni a felelősséget országa jó vagy balsorsáért; hanem osztolni kíván benne a nemzeti gyűléssel. A szkupstina feladata tehát a leendő, hogy béke vagy háború felett határozzon. Garasánin is, mintán lemondása nem fogadtatott el, rá állott, hogy a szkupstina egybegyűlést megvárja.

A nevezett miniszter visszalépési szándékának okát a „Temesv. Ztg.” azon nézetkülönbségben találja, mely közté a fejedelem közt létez a porta iránti magatartást illetőleg. Garasánin t. i. azt akarja, hogy mindenestre háborút kezdjenek a török ellen; ennélfogva a harci készülődéshez a legnagyobb mérvben, gyorsan és minden erőlyel lássanak hozzá, sőt forma szerint háborút is izenjenek. A fejedelem ellenben látva a konstantinápolyi érkezetlen uralkodó véleménykülönbséget, mely szerint Szerbiának a Törökbirodalomtól elszakítására nem igen lehet kilátás, eszélyesnek tartja kissé hűtőleg hatni befolyásos miniszterének kedvez tervére.

Ujabbak. Bécs, Bécsi lapok Klapkának egy levelét hozzák Garibaldihoz, melyet azon alkalmából intézett hozzá, hogy ez a magyarokat fegyverre szólítja fel, Klapka kifejezi hogy másképp gondolkoznának a magyarok, ha Garibaldi saját királyával együtt cselekedne, s ha a tábornok figyelemzteti őket a szerbek, görögök és montenegróiak példájára, ezeknek balsorsa éppén arra inti a magyarokat hogy kedvező pillanatra várjanak, ha nem akarják magokat ugyan azon balsorsnak kitenni. „A magyarok hazafias bölcsessége nem tetszik önnek — írja Klapka — s ön kötelességünket emlegeti fel? Rajtunk a sor hogy önt köteleimre emlékeztessük, s vajjon nem ismerte félre ön azt midőn a törvényes és népszava által szentesített hatalomtól elvált, s ellene a zendülés zászlóját felütö? A mi Magyarországot illeti, ő akar s ő tud tenni, de ezen új erőlködés megkísérlésénél, barátjainak meghallgatása mellett mindenek előtt saját öntudatjától kér tanácsot sat.

A bécsi lapok Klapka ezen levelének tulajdonítják azt, hogy Mieroszlavszkinak Garibaldihoz Ausztria megtámadása iránt intézett emlékiratában, a magyarokra a nemzetközi forradalmi hadseregnek nincs számítás téve, sőt éppén kiemeli hogy a szlávoknak a magyarok elleni gyűlölete miatt ez utóbbiak csak zavar okán szolgálnának, s ez okból a magyaroknak önálló működést hágy fenn, az olasz királlyal egyetértésben. Vagy is a déli szlávoknak szükségük van a magyarkirályság egy részé-

re, s ez a bajok. Hanem az ily forradalmi utópiák nem sokat bajtanak a szlávok konyhájára.

— Turin, aug. 27. Persano megszállotta Catinát; 800 foglyot ejtett, két fregát parancsnokot, Garibaldi elutazása alkalmával tanusított kétes magatartásuk miatt, hivatalukból letett. A nápolyi tartományok ostromállapotba helyeztetek. Lamarmora kiállványt bocsátott ki, mely szerint polgári és katonai hatalom a parancsnok kezeiben összpontosul; fegyverek kivitele és elrejtése tiltva van; a sajtó szabadság korlátolva.

— Nápoly, aug. 26. Garibaldi Melitoban, Calabriának Spartivento előfokánál szállott ki. Ugyanott szállott partra 1000 önkénytes is.

— Milano, aug. 26. Ide érkezett hírek szerint valószínű Garibaldi partra szállása Calabriában. A „Perseveranza” szerint Lamarmora ennek következtében hirdette ki az ostromállapotot a nápolyi tartományokban. Albini altengernagyot haditörvényszék elé állítják.

— Páris, aug. 27. A mai „France” írja: Calabriában nagy izgalom. Sok városban Garibaldiéle kiállványok.

— London, aug. 26. A „Morning Post” kételkedik, hogy az olasz tábornokok bizhassanak katonáikban, ha Garibaldi ellen indítják őket. Ha ezek ilyeneknek mutatkoznak, ugy nemcsak a Ratazzi-ministeriumnak vége, hanem más ministerium is lehetetlen, ha azon szándékkal lenne alakítva, hogy a Francia- és Olaszország közti szövetséget fentartsa.

— Belgrád, aug. 27. A konstantinápolyi értekezlet félbeszakadt; miután a porta a szerb hadi készülétek megszüntetését s a belgrádi torlaszok elhárítását kívánta, Szerbia pedig ebbe nem egyezett belé, a porta minden engedményeit visszavonta, s az 1856-i álláspont-ra helyezte magát.

— Páris, aug. 27. A francia hajóhad ma délben elhagyta Ajacciót. Iránya ismeretlen; azt hiszik, Nápoly leendő.

— London, aug. 27. A „Times” szerint a walesi herceg egybekelése a dán hercegnővel a jövő tavasz elején fog meg történni.

Gabonaár Kolozsvárt Augusztus 28-án 1862.

(Bécsi mérője osztrák értékben.)

Tisztabúza 3 frt 60 kr. Elegybúza 2 frt 88 kr. Rozs 2 frt 20 kr. Árpa 1 frt 20 kr. Zab — frt 90 kr. Török-búza 3 frt 12 kr. Pityóka 1 frt — kr. Marhahús 15 kr.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről

Auguszt. 29-kén: Nemzeti köles 81.65. 5%. Metalliques 69.60. Bank-részevény 769.—. Hitel-részevény 202.40. Váltó Londonra 130.50. Ezüst 12-25. Arany 6.19.

Augusztus 27-kén: Urbéri kárpótlási kötvény: Magyar országi 72.25. Erdélyi 69.25.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DANIEL

HIRDETÉSEK.

HIVATALOS.

Hirdetmény.

Sz. 2648. 1862.

(672) (2—3)

Nemes Kolozsmegye ideiglenes törvényszéke által ezennel közhírré tétetik, miszerint a néhai gróf Karacsai József hagyaték tömegéhez tartozó Ns. Kolozsmegyében Kis-Czéz-én fekvő jószágrendnek, melynek kiterjedése és alkotásai akár a kis-czézi helység előjárásánál, akár az ezen törvényszék levéltárában létező birtok-ívekből megtekinthetők, önkéntes bírói árverésre megengedettet, s árverési határanap folyó évi szeptember hava 22-ik napja délelőtti 9 órája tüzetett ki, ezen törvényszéknek.

Miről a vásárolni kívánók azon hozzáadással értesítetnek, hogy az irt jószág kikiáltási ára 6000 forintban o. é. állapítottat meg, mely összegezen alól az el nem fog adatni, hogy a vásárlók a kikiáltási ár 10%-át mint bánatpénzt tartoznak letenni, s hogy a többi árverési feltételek ezen törvényszék levéltárában bármikor megtekinthetők, s azokból másolatok is vétethetnek.

Nemes Kolozsmegye törvényszékének 1862-dik év augusztus 12-én tartott üléséből.

Sz. 98. 1862.

Hirdetmény.

(673) (2—4)

Melynélfogva ezennel közhírré tétetik, miként a Felséges kir. főkörmányszéknek folyó hó 21-ről 19,329 szám alatt kelt kegyes engedménye folytán, Fogaras városának pálinka árulhatási joga három egymásután következő évre, azaz 1862-ik év október 1-től 1865-ik év szeptember végéig, folyó év szeptember 18-án a városi hivatalnál tartandó közárverezés útján a többet ígérőnek haszonbérbe adatik. A kikiáltási ár 4,210 forint o. é.

Mire a vállalkozók azon megjegyzéssel hivatnak meg, miként az árverezési feltételek az árverezés kezdetéig is mindennap a hivatalnál megtekinthetők, s miként mind azok, kik ezen árverezéshez hozzá szólni kívánnak, annak kezdete előtt a szokott 10 százalékos bánatpénzt letenni kötelesek.

Fogaras, augusztus 25-én 1862.

A városi hivatal.

Sz. 1189. 1862.

Hirdetmény.

(671) (3—3)

A nemes belső-szolnokmegyei törvényszék, mint gyámi hatóság részéről ezennel közhírré tétetik, hogy néhai Fekete László árváinak Sajó-Udvarhelyt, s több hozzá tartozó helységekben lévő jószágok, közelebből az irt árvák számára megszerzett néhai Fekete Agnes Barcoz Elek nő az irt helységekben lévő birtok részével együtt, minden ahhoz tartozó szántókkal, kaszálókkal, legelőkkel, szász-brétei szőlővel, nádasokkal, mindennemű regale, 10 helységbeli aránylagos koresoma s az udvarhelyi vásárvámbeli aránylagos jóvelmekkel és a jószághoz tartozó curialistákkal, kivéve az erdőket, melyekből csak 20 kubik öl tüzi fa adatik, erdőbeli legeltetéseket és taxalistákat, — továbbá a sajó-udvarhelyi legjobb állapotban lévő négykövű lisztelő malom a Sajó vizén, ezen utóbbi akár együtt a jószággal, akár anélkül külön, — 1863-dik évi április 24-ik napjától kezdve, hat egymásután

következő évre, következőleg 1869-ik év április 24-ig, folyó év október 15-én Sajó-Udvarhelyt a Fekete udvarban tartandó közárverés útján a többet ígérőnek haszonbérbe fog adatni.

Kikiáltási ára az egész jószágnak a malommal együtt 2000 frt. o. é. a malom nélkül 1600 frt. a malomnak külön 400 frt. o. é. Ha a vállalkozni bérteni kívánók nagyobb része a malommal együtt kívánnák a jószágot kivenni az első, ha pedig anélkül szólnának hozzá a második összeg fog kikiáltatni, s ezen utóbbi esetben a malom külön árvereztetik. Minden bérteni kívánó tartozik az árverés kezdetén a kikiáltási ár 10 százalékat bánatpénzzel letenni, melyekből csak a többet ígérő általi letétel marad benn, az árverési feltételek értelmében, a többi pedig az árverés végével visszaadatik.

A jószág terjedelméről, s minőségéről, valamint az árverés feltételeiről tudomást lehet szerezni az árverés ideje előtt a sajó-udvarhelyi udvarban lakó erdőfelügyelőnél a birtok s feltételek nála lévő példányából.

Dézsén, augusztus 6-kán 1862.

HEM HIVATALOS.

ISKOLAI KÖNYVEK ÜGYÉBEN.

Miként eddig, ugy a közelgő iskolai évben szükséges könyvekre nézve is bátor vagyok az erdélyi t. cz. tanár urakat és a népiskolák tanítóit tiszteltel felkérni, sziveskedjenek a szükséges könyvek menyiségéről engem minél előbb értesíteni, hogy azokat a kellő időre késedelem nélkül megküldhessem. A bolti árak minden körülmények között szigoruan megtartatnak; és a megrendelések a lehető számú ingyen példányok kíséretében, pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Ez alkalommal szükségesnek tartom még azt is tudatni, hogy a sárospataki iskolai könyvek raktárát egyész Erdélyre nézve szerencsés valék az ottani iskolai igazgatóságtól kieszközölni; a megrendeléseket tehát egyenesen hozzám intézni kérem.

Végül még szükségesnek tartom megemlíteni, hogy iskolai irodalmunk legújabb termékeit szivesen elküldöm megtekintés és választás végett, a nem használható könyvek azután bármikor visszaküldethetvén.

STEIN JÁNOS

erdélyi muzeum-egyleti könyvtáros és kiadó.